

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

Кваліфікаційна робота

**на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«Економіка»**

**за магістерською програмою професійного спрямування
«Статистика бізнесу та державного управління»**

на тему:

**« Порівняльний аналіз країн світу за рівнем людського
розвитку»**

Виконавець: студентка обліково-
економічного факультету Калашнікова
Катерина Анатоліївна _____

Науковий керівник: кандидат
економічних наук, доцент
Ольвінська Юлія Олегівна _____

Одеса - 2019

АНОТАЦІЯ

Калашнікова К.А., «Порівняльний аналіз країн світу за рівнем людського розвитку».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 051 «Економіка » за магістерською програмою
професійного за спрямування «Статистика бізнесу та державного управління».

Одеський національний економічний університет

Одеса, 2017.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти та методологія розрахунку індексу людського розвитку.

Проаналізовано рівень людського розвитку в цілому та за його складовими по всім представленими країнами світу.

Запропоновано перейняти досвід країн із розвиненою економікою, які доводять надзвичайну важливість виваженої регіональної політики у підвищенні добробуту та створенні сприятливих умов для всього населення незалежно від місця проживання.

Ключові слова: людський розвиток, рівень освіти, тривалість життя, ВВП на душу населення.

ANNOTATION

Kalashnikova K.A., "Comparative analysis of the countries of the world on the level of human development".

Qualifying work on obtaining a master's degree
in the specialty 051 "Economics"

under the master's program "**Business and Public Administration Statistics**".

Odessa National Economics University

Odessa, 2017.

The qualifying work consists of three sections.

The paper considers theoretical aspects and methodology of the index of human development.

The level of human development in general and its components in all represented countries of the world are analyzed.

It is suggested to take the experience of developed economies, which prove the vital importance of well-balanced regional policy in raising welfare and create favorable conditions for the whole population regardless of place of residence.

Keywords: human development, level of education, life expectancy, per capita GDP.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ.	6
1.1. Формування теорії людського розвитку.	6
1.2. Зміст, сутність та складові концепції людського розвитку.....	11
1.3. Міжнародна методологія вимірювання індексу людського розвитку	13
РОЗДІЛ 2. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ КРАЇН СВІТУ ЗА РІВНЕМ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ.	18
2.1. Аналіз динаміки країн світу за рівнем людського розвитку.....	18
2.2. Аналіз країн за окремими складовими індексу людського розвитку.....	23
РОЗДІЛ 3. СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА.....	43
РІВЕНЬ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ.	43
3.1. Аналіз країн світу за показниками бідності та зайнятості.	43
3.2. Вплив безпеки людини на рівень людського розвитку в країнах світу.	51
3.3. Кореляційно-регресійний аналіз впливу факторів на рівень людського розвитку.....	55
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Протягом тривалого часу основним індикатором розвитку країн вважався показник економічного зростання. Вважалося, що стійке економічне зростання автоматично тягне за собою прогрес у розвитку людини і суспільства, а збільшення сукупного виробництва підвищує добробут населення. Тому всі зусилля були спрямовані на збільшення сукупного національного доходу. При цьому в стороні залишилась сама людина, заради якої здійснювався цей розвиток.

Незважаючи на важливу роль економічного зростання, він є лише засобом розвитку суспільства, а найбільшим багатством будь-якої країни є людина. Зростання доходів важливий лише в тому випадку, якщо це веде до поліпшення життя людей. З позиції розвитку людини якість економічного зростання має таке ж визначальне значення, як і його кількісна характеристика [9, с. 26].

Актуальним в теоретичному та практичному плані є поглиблене розуміння тих тенденцій, закономірностей і факторів, що визначають стан, рівень та перспективу якісної динаміки людського розвитку населення країн світу в складних сучасних умовах, а також наукове обґрунтування шляхів та ефективних механізмів забезпечення цього процесу.

Не зважаючи на важливу роль економічного зростання, воно є лише засобом розвитку суспільства. Найбільшим багатством будь-якої країни в першу чергу є люди. Погляд на розвиток економічної системи крізь призму людського розвитку не є чимось новим.

Досвід європейських країн з розвинутою і перехідною економікою засвідчує надзвичайну важливість виваженої регіональної політики у забезпеченні економічного процвітання, територіальної цілісності та безпеки держави, у створенні рівних умов розвитку для всього населення незалежно від місця проживання. Саме це обумовлює актуальність дослідження людського розвитку країн світу та розробки урядових методів та планів для покращення життя населення країн.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз впливу факторів на рівень людського розвитку.

Завданням дипломної роботи відповідно до поставленої мети є:

- аналіз динаміки індексу людського розвитку в цілому;
- аналіз динаміки індексу людського розвитку окремо по кожній з країн;
- аналіз впливу факторів на рівень людського розвитку.

Об'єктом роботи є рівень людського потенціалу в семи країнах світу.

Для вирішення поставлених завдань у роботі були використані наступні статистичні методи: метод статистичного групування, відносних та середніх величин, методи аналізу рядів динаміки. Також застосувались методи графічного представлення даних.

Інформаційною базою дослідження є наукові публікації вітчизняних і закордонних учених, нормативно-законодавчі акти України, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинних даних про людський розвиток, а також офіційні звіти ООН про індекс людського розвитку у світі.

Випускна робота складається із трьох розділів, в яких послідовно аналізується поставлена проблема.

Перший розділ присвячено теоретичним та методологічним основам дослідження людського потенціалу, а також наведена міжнародна методологія вимірювання індексу людського розвитку.

У другому розділі виконано порівняльний аналіз країн світу за рівнем людського потенціалу, а також за основними складовими індексу: рівнем освіти, тривалістю життя, а також ВВП на душу населення.

Третій розділ присвячено впливу різних факторів на рівень людського розвитку. Проведено аналіз впливу бідності та зайнятості населення країн світу на рівень людського розвитку. Виявлено вплив безпеки людини, демографічної ситуації та екології на рівень людського розвитку. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу було проаналізовано вплив окремих факторів на рівень людського розвитку.

При виконанні випускної роботи використовувались комп'ютерні програми Microsoft Word та Microsoft Excel.

Результати дослідження, проведеного у кваліфікаційній роботі були викладені у збірнику наукових студентських праці «Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень»

ВИСНОВКИ

У випускній роботі були проведені дослідження, які дозволяють зробити висновок про те, що людський розвиток є дуже вагомим індикатором зростання кожної країни. Найбільшим багатством держави є людина. Чим більший розвиток має людина, тим кращою і розвиненою буде ставати держава.

У роботі було проаналізовано індекс людського розвитку в країнах світу, які відносяться до різних груп за цим показником. Також були проаналізовані фактори та їх вплив на рівень розвитку.

Так із представлених мною 7 країн (Норвегія, Канада, Німеччина, Білорусь, Україна, Єгипет та Індонезія) найвищий рівень людського потенціалу у Норвегії. Ця країна вже тринадцять років підряд займає першу сходинку із 188 країн світу за показником людського розвитку. У 2015 році індекс людського потенціалу становив 0,949.

Останньою із представлених країн за рівнем людського потенціалу є Індонезія. Вона займає 113 сходинку із 188 країн світу. У 2015 році індекс людського розвитку склав 0,689. Це на 37,7% менше ніж цей індекс склав у Норвегії. Країна входить до групи країн із середнім рівнем людського потенціалу.

Другою є країна Європи – Німеччина. Німеччина займає 4 місце із індексом 0,926 та безперечно входить до групи країн із дуже високим розвитком людського потенціалу.

Третю позицію із представлених країн займає Канада із показником 0,920 та 10 місцем у світовому рейтингу. Країна відноситься до групи країн із дуже високим рівнем людського розвитку.

Четверту сходинку займає країна-сусідка України – Білорусь. Вона знаходиться на 52 місці із показником 0,796. Білорусь входить до групи країн із високим рівнем людського розвитку.

П'яте місце із наданих країн займає Україна. В рейтингу країн світу за рівнем людського потенціалу країна займає 84 сходинку із індексом 0,743. Україна як і Білорусь входить до складу групи країн із високим рівнем людського розвитку.

Єгипет займає 6 позицію із показником 0,691. У світовому рейтингу займає 111 сходинку. Єгипет відноситься до групи країн із середнім розвитком людського потенціалу.

Далі було проаналізовано, як впливає очікувана тривалість життя на показник людського розвитку за декілька років. В усіх країнах за 6 років очікувана тривалість життя збільшувалась. В Норвегії цей показник збільшився на 0.7 років, в Німеччині на 0.9 років, в Канаді на 1 рік, в Білорусії на 1.3 роки, в Україні на 1.8 років, в Єгипті на 0.9 років та в Індонезії на 1 рік. Україна з усіх перелічених країн має найкращу динаміку за даним показником.

Середня тривалість життя в Канаді становить більше ніж 82 роки, що на 2 роки вище середнього показника по ОЕСР (80 років). В Онтарію, Канада, уряд контролює якість довгострокового догляду (ДСУ).

В Осло проводиться ряд ініціатив з метою реагування на мінливої потреби первинної медичної допомоги. Існує блок невідкладної допомоги, в якому служать лікарі загальної практики і де надаються 32 ліжко-місця, метою якого є уникнення госпіталізації хворих з відомим діагнозом.

У Німеччині приблизно 1,6 мільйона осіб отримали допомоги по непрацездатності в 2011 році в порівнянні з 1,9 мільйона в 2000 році. З метою підвищення зайнятості людей з обмеженими можливостями Німеччина надала тимчасові допомоги по непрацездатності, які переглядаються через періодичні проміжки часу.

В Білорусії на протязі 6 років очікувана тривалість життя збільшилась на 1,85%. Актуальною медико-соціальною проблемою є споживання алкоголю, за рівнем якого країна займає 11 місце в світі. З огляду на те, що за минулий рік продажу спиртних напоїв в Білорусії зросли в 2,1 рази, країна має шанси і далі рости в цьому сумнівному рейтингу.

У Єгипті показник очікуваної тривалості життя піднявся на 1,28% порівняно із 2010 роком та склав 71,3 рік. Країна займає 101 позицію за даними Всесвітньої Організації Охорони здоров'я. Тут існують 2 проблеми: екологічна та медична.

В Україні очікувана тривалість життя в 2015 році порівняно з 2010 роком зросла на 2,6% , що становить 71 рік. Так маємо головні екологічних проблем: проблема забруднення водних ресурсів, забруднення повітря, скорочення тваринного і рослинного світу, проблема сміття і побутових відходів, проблема незаконної забудови берегів річок, озер і морів, наслідки Чорнобильської катастрофи.

В Індонезії очікувана тривалість життя в 2015 році порівняно із 2010 роком збільшилась на 1,5%. Медична допомога здійснюється державними та приватними медичними установами, під загальним керівництвом міністерства охорони здоров'я.

Що стосується рівня освіти за показником «середні роки шкільного навчання», то тут перше місце займає Німеччина , тому що у Німеччині більше за всіх років йде на навчання, це 18.3 роки. Другу сходинку посіла Канада. Там в середньому на освіту йде 16,7 років, та 91% людей у віці від 25 до 64 років мають вищу освіту. Третю позицію займає Норвегія. 82% людей у віці від 25 до 64 років здобули вищу освіту.

Далі йде Білорусь із такою ж системою освіти як в Україні. П'яту сходинку із семи країн займає Україна. А далі йдуть вже Індонезія та Єгипет.

Далі розглянула такий фактор, як ВВП на душу населення. Самою заможною країною виявилася Норвегія, а самою сором'язливою – Україна.

Валовий національний дохід Норвегії в 2015 році порівняно із 2010 роком збільшився на 6,32% та склав 64 614 дол.США. Валовий національний дохід Канади у порівнювальний період збільшився на 6,67% або на 2,663 тис.дол. США. і склав 42 582 дол.США. Німеччина у 2015 році порівняно із 2010 роком ВВП збільшився на 8,5% або на 3,523 тис.дол.США. та склав 45 000 дол.США. Валовий національний дохід Білорусії в 2015 році порівняно із 2010 роком виріс на 1,69%. Це дуже не великий показник серед вище перерахованих країн світу, який склав 15 629 дол.США. За тіж самі роки валовий національний дохід України знизився на 4,9% і склав 7 361 дол.США. Валовий національний дохід Єгипту у 2015 році порівняно із 2010 роком збільшився на 1,6% і склав 10 064 дол.США. В Індонезії за аналізований період ВВП збільшився на 22? та склав 10 053 дол.США.

Далі були розглянуті такі показники, як рівень багатомірної бідності та працевлаштування населення. По цих двох показниках Індонезія займає найменшу та найбільше позицію в країні самий високий показник багатомірної бідності. Але 63,4% людей з віком більше 15 років влаштовуються на роботу.

Найвищий рівень безробіття зафіксований у Єгипті в 2013 році. Найнижчий рівень безробіття у країні спостерігався в 2010 році. У 2017 році порівняно із 2010 роком рівень безробіття в Єгипті виріс на 34,4%.

Дуже високий рівень безробіття спостерігається серед єгипетської молоді. Тобто люди віком від 15 до 29 років не в змозі знайти собі роботу, і таких людей аж 77%.

По всіх країнах за 15 років середній вік людини збільшився в середньому на 4 роки. Найбільший середній вік спостерігається у жителів Норвегії – 46,9 років. А найменший у жителів Єгипту – 24,7 років. Це пояснюється тим, що умови життя в Норвегії більш сприятливі ніж у Єгипті.

Проведений аналіз свідчить, що сучасний стан людського розвитку, не зважаючи на зростання окремих показників, ще не досяг бажаного рівня. Досвід країн із розвинутою економікою доводить надзвичайну важливість виваженої регіональної політики у підвищенні добробуту та створенні сприятливих умов для всього населення незалежно від місця проживання.

Таким чином, забезпечення сталого людського розвитку як на регіональному рівні, так і в країні в цілому має бути пріоритетним напрямком для органів державної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аристотель. Політика / Твори в 4 т. – М., 1984. – Т. 4. – 830 с.
2. Артеменко В. Б. Інтегральні індикатори якості життя населення в управлінні регіональним розвитком / Артеменко В. Б. // Соціальна економіка. – 2009. – № 3. – С. 45-50.
3. Доповідь про розвиток людини за 1996 рік. Нью-Йорк: Оксфорд університі прес, 1996. – 226 с.
4. Економічна енциклопедія: У трьох томах / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Вид. центр “Академія”, 2001. – Т. 2 – 848 с.
5. Індекс розвитку людського потенціалу 2015 (рейтинг України) [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://infolight.org.ua/content/indeks-rozvitku-lyudskogo-potencialu-2013-reyting-ukrayini>
6. Захворюваність населення. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Кері Ч.Г.Принципи соціальної науки. –Філадельфія, 1985.
8. Кондиріна А.Г., Савченко Є.А., Директоренко О.В. Прогнозування індексу розвитку людського потенціалу України // Матеріали міжнародної наукової конференції, Євпаторія. – Херсон: Видавництво ХНТУ, 2011.– Т.2.– С. 221 - 224.
9. Калашнікова Т.М. Забезпечення територіально локалізованими благами в контексті людського розвитку // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 1 (23). – С. 102–112.
10. Льюїс А. В.Теорія економічного зростання. Лондон , 1955.
11. Людський розвиток регіонів України: аналіз та прогноз (колективна монографія) / За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2007. – 367 с.

12. Людський розвиток в Україні: можливості та напрями соціальних інвестицій (колективна науково-аналітична монографія) / за ред. Лібанової Е.М. – К. : Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, Держкомстат України, 2006. – 356 с.
13. Людський розвиток в Україні: трансформація рівня життя та регіональні диспропорції [колективна монографія] / відпов. за випуск Л.М. Черенько, О.В. Макарова, за ред. Е.М. Лібанової. – У 2-х томах. – К. : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2012. – 436 с.
14. Макарова О.В. Вимірювання людського розвитку в регіонах України: методологічні аспекти та оцінка результатів // Економіка України. – 2015. – № 3. – С. 41–53.
15. Мельниченко О. А. Підвищення рівня та якості життя населення: механізм державного регулювання : монографія / О. А. Мельниченко. – Х. : Вид. ХарРІ НАДУ "Магістр", 2008. – С. 7
16. Михальченко Г.Г. Подолання бідності як один з факторів забезпечення гідної якості життя населення України [Текст] / Михальченко Г.Г. // Научно-технический сборник «Коммунальное хозяйство городов» (Харьковского национального университета городского хозяйства имени А.Н.Бекетова). – 2012. - № 102. - С. 436-452
17. Новікова О. Ф. Соціологічний моніторинг розвитку людського потенціалу регіонів України: проблеми та можливості запровадження / Новікова О. Ф. // Сучасні суспільні проблеми у вимірі соціології управління : зб. наук. праць ДонДУУ. – Донецьк : ДонДУУ, Східний видавничий дім, 2009. – Т. X. – Вип. 115. – 347 с. – Сер. “Державне управління”.
18. Сміт А. Дослідження про природу та причини багатства народів. – М.: Соцекгіз, 1962. – 684 с.
19. Статистичний щорічник України за 2015 рік. – К.: Консультант, 2015. – 552 с.

20. Струмилін С.Г. Избр. твори – Т. 3. – Проблеми економіки праці. – М.: Вид-во «Наука», 1964. – 734 с.
21. Хмелевська О.М. Людський розвиток регіонів України: оцінка досягнень у сфері освіти // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – Випуск 9. – Частина 7. – С. 170–175.
22. Щетініна Л.В. Соціальне інвестування в поліпшення умов праці молоді: загальні засади та стан в Україні / С. Г. Рудакова, Н. С. Данилевич // Економіка: реалії часу. – 2016. - № 3. – С. 84-91.
23. Черенько Л.М. Нові форми бідності в Україні: основні прояви та оцінка масштабів явища / Л. М. Черенько // Демографія та соціальна економіка. – 2015. – № 1 (23). – С.11–21. – doi:10.15407/dse2015.01.011
24. Україна після 2015 року: Майбутнє, якого ми прагнемо. Національна доповідь / [Лібанова Е.М., Балакірєва О.М., Єрмолаєв А.В. та ін.]; за сприяння Представництва ООН в Україні. – К. : 2013. – 112 с.
25. Человеческое развитие: новое измерение социально-экономического прогресса. Учебное пособие под общей редакцией проф. В.П. Колесова, 2-е издание, доп. и переработанное. – Москва: Права человека, 2008. – 636 с.
26. Азиатский вектор. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://asiavector.ru/analytics/575/>
27. Безпека України. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://www.kpi.kharkov.ua>
28. Білорусія: використання національних стандартизованих тестувань. . [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://timo.com.ua/node/11806>
29. Буковинська бібліотека. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://buklib.net/books/31403/>
30. В'язні в Індонезії. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <https://mir24.tv/news>

31. Державна служба статистики // [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://agro.ua.net/economics/documents/http://www.ukrstat.gov.ua>
32. Екологічні проблеми Єгипту. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://mojaosvita.com.ua/ekologiya/ekologichni-problemi-yegiptu/>
33. Екологічні проблеми України. [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://mtt.in.ua/ist-ukr_1991-2010_ekologichni-problemy-ukrayiny/
34. Здоровье населения и здравоохранение Беларуси в цифрах [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://nmnby.eu/news/analytics/4830.html>
35. Медицина и здравоохранение Индонезии. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://travelask.ru/questions/9610-meditsina-i-zdravooohranenie-indonezii>
36. Методика вимірювання людського розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.idss.org.ua/index.html#>
37. Образование в Индонезии. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://www.best-country.org/asia/indonesia/education>
38. Освіта в Україні 2017. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <https://m.znaj.ua/society/osvita-v-ukrayini-chogo-pobouyvatysya-v-comu-rosi>
39. Освіта за кордоном: в Єгипті цінують таланти. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <https://ukr.segodnya.ua/lifestyle/psychology/obrazovanie-za-grancey-v-egipte-cenyat-talanty-783749.html>
40. Програма економічного і соціального розвитку України на 2015 рік – Людські ресурси [Електронний ресурс] – Режим доступа : <http://kyivodpa.sta.gov.ua>
41. Создай свій лучший индекс жизни. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <http://www.oecdbetterlifeindex.org/ru/>
42. Укрінформ. [Електронний ресурс].– Режим доступа: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1506748->

[v_e_gipti_pratsyue_bilshe_15_mln_ditey_vikom_5_17_rokiv_1836076.html](http://uk.wikipedia.org)

43. Якість життя. Сутність категорії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org>
44. Regnum. Информационное агентство. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <https://regnum.ru/news/2095812.html>
45. Online Expres. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://expres.ua/news/2017/09/24/263648-riven-bezrobittya-ukrayini-zyavylysyua-zhahayucha-statystyka>
46. Fin balance. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/VVP-Bilorusi-v-2015-rotsi-vpav-na-39>
47. Human Development Reports. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://hdr.undp.org/>
48. Economic Encyclopedia: In three volumes. Т. 2. / Redkole: ... р. V. Moherny (ed.) And others. - К .: Publishing Center "Academy", 2000. - 864 р.
49. **Калашнікова, К. А.** *Порівняльний аналіз країн світу за рівнем людського розвитку* [Текст] / К. А. Калашнікова, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 4. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2018. – С. 7 – 13
50. **Грамадік, К. А.** *Партнерські відносини України з Іспанією* [Текст] / К. А. Грамадік, О. Г. Милашко // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 3. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2017. – С. 25 – 29